

Kulturministerens tale ved samråd i Udvalget for Landdistrikter og Øer
den 22. oktober 2013

Samrådsspørgsmål:

Ministeren bedes kommentere henvendelsen fra Sportsefterskolen SINE om oprettelse af en højskoleafdeling i Løgumkloster og de udfordringer, det giver i forhold til gældende lovgivning.

Tale:

Udvalget har bedt mig kommentere henvendelsen fra Sportsefterskolen SINE om oprettelse af en højskoleafdeling i Løgumkloster og de udfordringer, det giver i forhold til gældende lovgivning.

Sportsefterskolen SINE's planer om at oprette en højskoleafdeling har ikke været forelagt Kulturministeriet, så jeg kender kun planerne fra den skriftlige henvendelse, som udvalget har modtaget fra efterskolen.

Ud fra dette materiale er der først og fremmest en udfordring i forhold til de geografiske forhold.

Jeg vil dog lige nævne, at der også kan være andre forhold i skolens projekt, som vil vise sig at være problematiske i forhold til loven.

Efterskoler og højskoler er omfattet af lov om frie kostskoler. Heraf fremgår, at det er en grundlæggende tilskudsbetingelse, at skolen hovedsagelig skal udgøre en geografisk og bygningsmæssig enhed.

Det skyldes, at fri kostskole danner ramme om samvær mellem elever, lærere, forstander og øvrige ansatte, også uden for undervisningstiden.

Med kravet om en geografisk og bygningsmæssig enhed har der været praksis for, at skolens skulle udgøre et sammenhængende område med sammenhængende matrikler.

Det støttes af lovbemærkningerne, hvoraf der fremgår følgende undtagelse - og jeg citerer:

"Den geografiske og bygningsmæssige enhed kan i visse tilfælde adskilles matrikulært af en mindre vej. Dette forudsætter, at kostskolemiljøet fortsat kan fastholdes. Om kostskolemiljøet kan fastholdes vil bl.a. afhænge af de trafikale forhold. Det skal være enkelt, trygt og sikkert at færdes inden for den geografiske og bygningsmæssige enhed."

Undtagelsen betyder, at en fri kostskole kan erhverve sig fx elevværelser der ligger på den anden side af en mindre vej, som eleverne derfor skal krydse, når de bevæger sig rundt på skolen.

Men bortset fra den undtagelse skal skolen ifølge bemærkningerne altså være matrikulært sammenhængende.

Det fremgår endvidere af lovbemærkningerne, at en mindre del af skolens undervisningsfaciliteter kan ligge uden for den geografiske og bygningsmæssige enhed.

Skolens elevværelser, spisesal og køkken, opholdsarealer, egnede og tilstrækkelige undervisningsfaciliteter samt forstander- og lærerbolig kan dog ikke ligge uden for den geografiske og bygningsmæssige enhed.

Bestemmelserne gælder også for såkaldt kombinerede institutioner.

En kombineret institution er en fri kostskole, der varetager flere former for undervisningsvirksomhed. Det kan fx være en efterskole, der også varetager skole- og undervisningsvirksomhed som højskole.

Det fremgår af loven, at godkendelse af en kombineret institution er betinget af, at institutionen opfylder betingelserne i lovgivningen for at varetage sådan virksomhed.

Af lovbemærkningerne fremgår, at de fælles lovkrav til skolerne, som f.eks. uafhængighedskravet, krav vedrørende geografisk og bygningsmæssig sammenhæng og krav om anbringelse af midler ligeledes gælder for den samlede institution.

Det betyder, at også en kombineret efter- og højskole skal udgøre en geografisk og bygningsmæssig enhed.

Når kravet også gælder for en kombineret institution, skyldes det, at en kombineret institution kan anvende sine faciliteter til de forskellige afdelinger, som skolen består af.

En kombineret institution kan således nøjes med en enkelt spisesal, som alle elever anvender, ligesom musiklokaler og idrætshal kan deles af afdelingerne.

For at sikre et trygt og sikkert kostskolemiljø skal den samlede kombinerede institution derfor udgøre en geografisk og bygningsmæssig enhed.

Af det materiale, som Sportsefterskolen SINE har sendt til udvalget, fremgår, at efterskolen ligger nogle hundrede meter fra det sted, hvor den planlægger at oprette en højskole. Det fremgår, at der bl.a. vil være en plantage mellem efterskolen og den planlagte højskole.

Ud fra det tilsendte må det umiddelbart skønnes, at der er tale om en større afstand end det, der gives mulighed for i lovbemærkningerne, som alene giver mulighed for, at den geografiske og bygningsmæssige enhed i visse tilfælde kan adskilles matrikulært af en mindre vej.

Det betyder, at den samlede kombinerede institution, som Sportsefterskolen SINE ønsker at oprette, efter det oplyste ikke vil kunne opfylde den grundlæggende betingelse om at udgøre en geografisk- og bygningsmæssig enhed.

Loven indeholder ikke mulighed for, at hverken undervisningsministeren eller jeg kan fravige bestemmelsen.

Der har også tidligere været eksempler på frie kostskoler, der har ønsket at udvide ved at erhverve arealer og bygninger, hvor skolen ikke kan overholde kravet om geografisk og bygningsmæssig enhed. Disse skoler har ikke fået tilladelse til udvidelsen, heller ikke selvom deres projekter har virket gennemtænkte og økonomisk bæredygtige.

Jeg er bekendt med, at andre frie kostskoler har opfyldt betingelsen ved at erhverve sig mellemliggende arealer, så den oprindelige skole forbindes med udvidelsen og således, at skolen derved samlet set overholder kravet. Om det er muligt i den aktuelle sag, ved jeg ikke.

Initiativtagene bag SINE har jo også den mulighed at starte en ny og organisatorisk uafhængig højskole med de nødvendige faciliteter.

Regeringen har stillet forslag om en ny lov for folkehøjskoler. Den indeholder en række lettelser vedrørende kravene til en højskoles bygninger. Bl.a. skal det være muligt, at en ny højskole kan leje sine bygninger i de første 10 år. Lovforslaget indeholder ikke ændringer i kravet om, at skolen skal udgøre en geografisk og bygningsmæssig enhed.

Det kan synes mærkeligt, at lovgivningen bremser for et tilsyneladende spændende skoleinitiativ.

Men jeg vil gøre opmærksom på, at med kravet om geografisk og bygningsmæssig enhed sikrer vi de frie kostskolers særlige læringsmiljø.

Det er et læringsmiljø, der er karakteriseret ved, at undervisning veksler naturligt med samvær mellem elever og lærere. Det skal være enkelt, trygt og sikkert at bevæge sig rundt på skolen.

Det risikerer vi at sætte over styr, hvis loven giver mulighed for, at der godkendes frie kostskoler, hvor eleverne skal gå rundt i byen eller gennem en plantage for at bevæge sig mellem deres værelser, spisesalen opholdsarealerne og undervisningslokalerne.